

GÖTEBORGS UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN

Studenters Investeringsbenägenhet

En kvantitativ studie om studenters begränsade möjligheter för sparande och hur det påverkar deras benägenhet till att investera på marknaden

Kandidatuppsats i industriell och finansiell ekonomi
Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet
Vårterminen 2024

Handledare: Gert Sandahl

Författare:	Födelseår:
Oscar Mucelli Ström	1999
Marcus Carlheim-Müller	1999

Förord

Vi vill rikta ett stort tack till alla respondenterna som deltog i studien och gjorde datainsamlingen till en trevlig upplevelse. Vi uppskattar all tid som de har lagt ner för att hjälpa oss att belysa studenters förutsättningar och benägenhet att investera på aktiemarknaden. Utan deras öppenhet hade inte studien blivit lika djupgående och intressant. Vi är väldigt glada över att de ville dela med sig av deras insikter.

Vi vill även rikta ett stort tack till vår handledare, Gert Sandahl som har varit till stor hjälp under resans gång med många kloka ord.

Sammanfattning

Denna studie undersöker hur studenters begränsade ekonomiska möjligheter för sparande påverkar deras benägenhet att investera på finansmarknaden. Genom en kvantitativ metodansats med enkäter som huvudsakligt datainsamlingsverktyg analyseras data från 105 heltidsstudenter i Sverige i åldern 20-29 år. Studien avser att besvara följande frågeställning "Hur påverkar studenternas begränsade möjligheter för sparande investeringsbenägenhet på marknaden?" och tar hjälp av fyra hypoteser: (1) att begränsade sparmöjligheter minskar investeringsbenägenheten, (2) att psykologiska faktorer inom teorin om planerat beteende (TPB) har större inverkan på investeringsbenägenheten än finansiell kunskap, (3) att högre månadsinkomst är associerat med en större benägenhet att göra riskfyllda investeringar, och (4) att ekonomiska förluster från tidigare investeringar påverkar investeringsattityden och benägenheten att göra nya investeringar.

Resultaten visar att begränsade sparmöjligheter signifikant minskar studenters investeringsbenägenhet, och att psykologiska faktorer inom Teorin om Planerat Beteende (TPB) och finansiell kunskap båda spelar viktiga roller, men ingen av dem har en övervägande inverkan på investeringsbenägenheten. Dessutom fann studien inget signifikant samband mellan högre månadsinkomst och mer riskfyllda investeringar. Slutligen visade det sig att tidigare ekonomiska förluster både ökar försiktigheten och benägenheten att göra nya investeringar.

Nyckelord: Studenters förutsättningar för sparande, investeringsbenägenhet, psykologiska aspekter enligt TPB, finansiell kunskap, risktolerans, påverkan av tidigare ekonomiska förluster på investeringsbeslut.

Abstract

This study investigates how students' limited economic opportunities for saving affect their propensity to invest in the financial market. Using a quantitative research approach with surveys as the primary data collection tool, data from 105 full-time students in Sweden aged 20-29 is analyzed. The study aims to answer the following research question: "How do students' limited opportunities for saving affect their propensity to invest in the market?" and is guided by four hypotheses: (1) limited saving opportunities reduce investment propensity, (2) psychological factors within the Theory of Planned Behavior (TPB) have a greater impact on investment propensity than financial knowledge, (3) higher monthly income is associated with a greater propensity to make risky investments, and (4) economic losses from previous investments affect investment attitudes and the propensity to make new investments.

The results show that limited saving opportunities significantly reduce students' investment propensity, and that psychological factors within the Theory of Planned Behaviour (TPB) and financial knowledge both play important roles, but neither has a dominant role on investment propensity. Additionally, the study found no significant correlation between higher monthly income and more risky investments. Finally, it was found that previous economic losses both increase caution and the propensity to make new investments.

Keywords: Students' saving opportunities, investment propensity, psychological aspects according to TPB, financial knowledge, risk tolerance, impact of previous economic losses on investment decisions.

Innehållsförteckning

1. Introduktion	1
1.1 Problembeskrivning	1
1.2 Syfte och frågeställningar	3
1.3 Disposition	4
2. Teori	5
2.1 Studenters begränsade sparande jämfört med unga vuxnas investeringsvanor	5
2.2 Beteendekonomi & teorin om planerat beteende	6
3. Metod	9
3.1 Forskningsstrategi & forskningsdesign	9
3.2 Operationalisering	10
3.3 Enkäter	13
3.4 Urval och begränsningar	14
3.5 Metod för litteraturgenomgång	14
3.6 Forskningsetiska ställningstagande	15
3.7 Reliabilitet och validitet	15
4. Resultat	17
4.1 Hypotes 1	17
4.2 Hypotes 2	18
4.2.1 Regression 1	18
4.2.2 Regression 2	20
4.3 Hypotes 3	21
4.3.1 Regression 1	21
4.3.2 Regression 2	22
4.4 Hypotes 4	24
4.4.1 Regression 1	24
4.4.2 Regression 2	25
4.5 Utfall hypoteser	26
5. Analys och diskussion	28
5.1 H1: Studenters begränsade förutsättningar för sparande påverkar deras benägenhet till att investera på marknaden	28
5.2 H2: Psykologiska faktorer inom TPB-ramverket har en större inverkan på studenters investeringsbenägenhet än finansiell kunskap	29
5.3 H3: Större månadsinkomst är associerat med en benägenhet till att göra mer riskfyllda investeringar	30
5.4 H4: Ekonomiska förluster från marknadsinvesteringar påverkar studenters investeringsattityd och deras benägenhet att genomföra nya investeringar	31
6. Slutsats	33
Källförteckning	35
Bilagor	39

1. Introduktion

1.1 Problembeskrivning

Sparande och investeringar är två nära relaterade begrepp som ofta samverkar för att bygga en sund ekonomisk framtid (Nordea, 2024a). Sparande utgör vanligtvis grunden för investeringar eftersom det ger det initiala kapitalet som kan användas för att köpa olika typer av tillgångar, med syftet att öka förmögenheten över tid. Människors benägenhet att investera på marknaden är därför i hög grad beroende av hur mycket de kan spara. Ju mer kapital en individ kan spara desto mer kapital finns tillgängligt att avsätta för investeringar.

Utöver den ovanstående kopplingen mellan sparande och investeringar, kan möjligheten till sparande även påverka en investerares risktolerans och därav ge incitament till vissa typer av, mer eller mindre riskfyllda, investeringar (Swedbank, 2024). Personer med ett större sparkapital tenderar också att ha högre finansiell utbildning och erfarenhet vilket också påverkar deras attityd och riskbenägenhet gentemot diverse investeringar (Magendans, Gutteling, & Zebel, 2017). Därmed kan en individs attityd och risktolerans antas vara beroende av dennes förutsättning för sparande.

Sedan pandemins start har det allmänna intresset för att investera i aktier ökat bland vanliga människor (Investopedia, 2021a). Uppskattningar indikerar att över 10 miljoner nya privata investerare gick in på aktiemarknaden under första halvåret 2021 vilket är ungefär samma antal nya personer som gick in på marknaden år 2020 (Investopedia, 2021a). Enligt Investopedia (2021b) har pandemin även accelererat befintliga trender, såsom en ökning av yngre investerare som öppnar investeringskonton, är aktiva på marknaden och genomför fler frekventa transaktioner. Det kan därför göras ett antagande om att studenters möjlighet att kombinera studier med arbete har varit en bidragande faktor till ökningen då fler studenter hade möjlighet till ett högre sparande. Detta understryker kopplingen mellan sparande och investeringar, där ekonomiska händelser och trender kan påverka individers förmåga att spara samt benägenheten att placera sina tillgångar på marknaden.

Eurostudentundersökningen av Universitet- och högskolerådet (2015) visar att de ekonomiska förutsättningarna för sparande är beroende av studiernas karaktär, det vill säga huruvida studenten läser på heltid eller deltid. Enligt Erica Finnerman (Universitet- och högskolerådet, 2023) sparar en student som studerar på heltid 3 200 kronor till övriga utgifter efter att boende och matkostnader är betalda. Denna siffra är betydligt mer förmånlig än studentbudgetar utgivna av Swedbank (2024) och Sveriges förenade studentkårer (SFS) (2017) som antyder att en heltidsstudent kan spara 1 290 kronor respektive gå back -326 kronor i månaden. Skillnaden mellan undersökningarna kan antas grunda sig i att den förstnämnda undersökningen tar hänsyn till lön, stöd från anhöriga och egna besparingar. Trots detta är den totala inkomsten i månaden liknande i alla tre undersökningar. Ytterligare en möjlig orsak till skillnaderna är enligt Universitet- och högskolerådet (2015) att underlaget i eurostudentundersökningen baseras på studenternas egna uppskattningar gällande inkomster och utgifter medan övriga två budgetar utgår ifrån respektive organisations egna beräkningar kombinerat med underlag från konsumentverket och studentbostadsföretaget.

Studenters investeringsattityder har tidigare undersökts med fokus på finansiell kunskap, psykologiska aspekter och riskbenägenhet (Hidayati & Destiana, 2023; Raut, Das & Kumar, 2018). Tidigare forskning inom området har däremot inte tagit hänsyn till studenters begränsade möjligheter för sparande. Här skapas ett forskningsgap som blir särskilt intressant då studenters investeringsbenägenhet framstår som problematisk på grund av att de ofta har sämre förutsättningar för sparande (Sveriges förenade studentkårer, 2017; Swedbank, 2024; Universitet- och högskolerådet, 2015). Anbar och Eker (2010) hävdar även att månadsinkomsten påverkar individens finansiella risktolerans, varav en högre månadsinkomst generellt kännetecknar en högre risktolerans. Det kan därför antas att studenter har lägre risktolerans jämfört med personer i arbetslivet med större ekonomiska resurser.

Denna dynamik skapar en ojämn spelplan där studenter med begränsade resurser kan vara mindre benägna eller kapabla att göra investeringar som kan erbjuda högre avkastning över tid. Därför blir det relevant att studera sambandet mellan sparande och investeringsbenägenhet inom studentpopulationen. Utöver detta har tidigare forskning kring studenters investeringsbenägenhet skett utanför Sverige. Eftersom studien avser att vända sig till heltidsstudenter (100% studietakt) i Sverige tillförs ytterligare en dimension till det befintliga forskningsgapet. Studien fokuserar specifikt på studenter mellan 20 och 29 år.

Detta åldersintervall väljs med utgångspunkt i statistik från Ekonomifakta (2023), som visar att den genomsnittliga åldern för att avlägga en kandidatexamen är 28,5 år, en av de högsta genomsnittsåldrarna i Europa. Ekonomifakta (2018) belyser dessutom att medianåldern vid inträde till högre utbildning är 21 år. Med dessa data som grund kan vi anta att majoriteten av studentpopulationen befinner sig inom det definierade åldersspannet på 20-29 år, vilket ger studien en välavgränsad och relevant målgrupp att undersöka.

1.2 Syfte och frågeställningar

Studien syftar till att förklara hur studenters inställning till investeringar på marknaden påverkas av deras begränsade möjligheter för sparande. Genom att identifiera sambandet mellan sparande och investeringsbenägenhet hos studenter kommer studien att bidra till att förklara hur studenters ekonomiska förhållanden påverkar deras finansiella agerande och beslutsfattande. Studiens syfte leder således till följande frågeställning:

- Hur påverkar studenternas begränsade möjligheter för sparande investeringsbenägenhet på marknaden?

1.3 Disposition

I problembeskrivningen (1.1) har sambandet mellan sparande och investeringar tydliggjorts samt presenterats vilket forskningsgap studien avser att fylla. Det sistnämnda leder sedan in till studiens syfte och presenterar vilken frågeställning (1.2) som ska besvaras. Teoriavsnittet (2) behandlar studiens teoretiska referensram vilket ger en grund för att förstå studenters förutsättningar för sparande och unga människors investeringstendenser men även de psykologiska drivkrafterna bakom investeringsbeslut. Därefter beskriver metodavsnittet (3) hur enkäter har bidragit till insamlingen av data samt vilka tillvägagångssätt som har använts för att besvara frågeställningen. Ytterligare beskriver detta avsnitt även hur teorin och hypoteserna har operationaliserats, hur den inhämtade datan har analyserats, vilka etiska ställningstaganden som studien har tagit hänsyn till samt vad som har gjorts för att öka studiens reliabilitet och validitet. I resultatavsnittet (4) presenteras det inhämtade materialet i form av regressionsmodeller med tillhörande beskrivningar där förklaringar ges för varje faktor. I nästa avsnitt (5) analyseras och diskuteras de presenterade resultaten kopplat till de olika hypoteserna för att ge möjliga förklaringar och kopplingar till tidigare forskning. Slutligen mynnar analysen ut i en slutsats (6) för att besvara frågeställningen som tidigare presenterats. Här fastställs att de studenter som lyckas spara mer varje månad även tenderar att ha en högre benägenhet till att investera, likväl som att begränsade sparmöjligheter signifikant minskar studenters investeringsbenägenhet i jämförelse med unga vuxna i arbetslivet.

2. Teori

2.1 Studenters begränsade sparande jämfört med unga vuxnas investeringsvanor

Det är viktigt att konstatera att alla har olika förutsättningar för sparande. På grund av studiernas tidskrävande karaktär och svårigheten med att kombinera studier och arbete som heltidsstudent försämras studenters förutsättningar för månadssparande. Det förekommer därför en avsevärd skillnad mellan hur mycket en student kan spara i jämförelse med en arbetande inkomstagare. Svårigheten med att spara som student kan visas av undersökningen från Universitet- och högskolerådet (2015), där en tredjedel av heltidsstudenterna säger sig ha ekonomiska svårigheter. Däremot antyder en fjärdedel av samtliga studenter att de inte har några ekonomiska svårigheter alls vilket gör Sverige till ett av de främsta länderna i Europa inom denna kategori.

Dessutom kan levnadsstandarden för studenter se annorlunda ut då vissa har högre boendekostnad, matkostnad, fritidsaktiviteter, preferenser och så vidare. Detta leder till att studenter kan spara olika mycket, vilket går att urskilja i eurostudentundersökningen (Universitets- och högskolerådet, 2015) som framhäver att internationella och äldre heltidsstudenter har större ekonomiska svårigheter än andra subgrupper inom studentpopulationen.

Samtidigt har Avanza (2023), Nordea (2024b) och Nordnet (2024) tagit fram ny statistik som visar hur mycket en individ mellan 20 - 29 år investerar i genomsnitt per månad på respektive bank. Ett sammanställt resultat kan utläsas i nedanstående tabell:

Tabell 1. Genomsnittliga investeringar varje månad på Avanza, Nordea och Nordnet för en individ mellan 20 - 29 år

Ålder	20-29 år
Nordea	1 035 kronor
Avanza	1 987 kronor
Nordnet	2 457 kronor
Totalt genomsnitt:	1 826 kronor

Ovanstående tabell ger en indikation på generella investeringsmönster men saknar specifik information om hur stor andel av dessa individer som är studenter. Denna brist på data gör det svårt att direkt jämföra studenters investeringsbeteenden med andra unga vuxna. Däremot kan tabellen ge inblick i unga vuxnas investeringstendenser och skapa förutsättningar för att analysera insamlat material. På detta sätt kan studenternas förutsättningar ställas emot statistiken i denna tabell och påvisa både likheter och skillnader mellan studenter och övriga individer inom samma åldersspann.

Det totala genomsnittet som investeras per månad bland individer mellan 20 - 29 år ligger på 1 826 kronor. Trots att Universitet- och högskolerådet beskriver att en heltidsstudent i genomsnitt sparar 3 200 kronor per månad, är denna siffra högre än vad både Swedbank och SFS hävdar att en student förväntas spara i månaden. Detta tyder på att det finns skillnader med avseende på hur mycket en student kan investera i förhållande till en arbetande individ mellan 20 - 29 år. Följaktligen kan studiens första hypotes formuleras:

H1: Studenters begränsade förutsättningar för sparande påverkar deras benägenhet till att investera på marknaden

2.2 Beteendekonomi & teorin om planerat beteende

Teorin om Planerat Beteende (TPB), som introducerades av Ajzen (1991), erbjuder ett ramverk för att förstå drivkrafterna bakom människors beslut att utföra specifika beteenden, inkluderat investeringsbeteenden. Denna teori framhäver betydelsen av individens attityder, de subjektiva normerna (vad individen tror att andra individer tycker att den bör göra), samt den upplevda beteendekontrollen (individens uppfattning om sin förmåga att utföra en handling) som grundläggande faktorer som formar intentionen att agera.

TPB-ramverkets förmåga att förklara investeringsintentioner hos studenter har studerats av Hidayati och Destiana (2023). De visar att de tre ovan nämnda aspekterna inom TPB-ramverket har en positiv korrelation med studenters investeringsintentioner medan finansiella kunskaper inte har samma betydelse för studenternas investeringsintentioner. Även om studenter besitter finansiella kunskaper hävdar Hidayati och Destiana (2023) att det är studenters attityd gentemot investeringar, vad de tror att andra tycker att de borde göra och deras uppfattade kontroll över sitt beteende som mest påverkar deras intentioner att investera, snarare än deras faktiska finansiella kunskap. Något som understryker de psykologiska

faktorernas betydelse framför de kunskapsbaserade vid beslut som lägger grunden för sparande och investeringar. Detta leder till att den andra hypotesen som förväntas besvaras lyder:

H2: Psykologiska faktorer inom TPB-ramverket har en större inverkan på studenters investeringsbenägenhet än finansiell kunskap

Forskning har visat att individens månadsinkomst påverkar dennes finansiella risktolerans då Anbar och Eker (2010) understryker att en högre månadsinkomst ofta är associerad med en högre risktolerans. Utöver detta så hävdar Mahardhika och Zakiyah (2020) att risktolerans spelar en viktig roll för hur unga investerare väljer att investera. Deras studie visade att en högre risktolerans var kopplad till en större intention att genomföra riskfyllda investeringar. Dessa studier tyder på att högre inkomster kan möjliggöra en större acceptans för finansiella risker, vilket i sin tur leder till större benägenhet till att göra riskfyllda investeringar. Med denna forskningsgrund och utifrån våra egna perspektiv som studenter har studiens tredje hypotes formulerats:

H3: Större månadsinkomst är associerat med en benägenhet att göra mer riskfyllda investeringar

Raut, Das och Kumar (2018) hävdar att inkluderingen av tidigare erfarenheter, beteenden och beslut adderar ytterligare en dimension till TPB-ramverket då det spelar en avgörande roll i formandet av investeringsintentioner. Detta understryker vikten av att beakta hur tidigare erfarenheter påverkar beslut om finansiella investeringar tillsammans med psykologiska faktorer och finansiella kunskaper.

Resultaten av dessa studier knyter an till nyckelaspekter inom beteendekonomi. Ramverket ger insikt i hur ekonomiska beslut, som sparande och investeringar, inte alltid är rationellt grundade utan även påverkas av psykologiska faktorer med störst fokus på kognitiva biaser och känslor (Thaler, 2016). Enligt Hagen, Malisa och Post (2023) var fenomenet särskilt framgående under pandemin, då investerare i det svenska premiepensionssystemet övergick från aktier till lägre-risk fonder under denna period. Detta beslut återspeglar riskaversion, ett nyckelbegrepp inom beteendekonomi. Investerare i det svenska premiepensionssystemet visade även minimal handelsaktivitet trots den hög marknadsvolatiliteten som rådde under

pandemin (Hagen, Malisa & Post, 2023). Något som indikerar att biaser som förlustaversion och status quo-bias påverkade deras beteende. Dessa aspekter kan leda investerare till att undvika att göra betydande förändringar i sina portföljer, även vid en marknadsnedgång, på grund av rädsla för förluster eller en preferens för bekanta investeringar. Utifrån dessa kan studiens fjärde hypotes formuleras:

H4: Ekonomiska förluster från marknadsinvesteringar påverkar studenters investeringsattityd och deras benägenhet att genomföra nya investeringar

3. Metod

3.1 Forskningsstrategi & forskningsdesign

Studien har utformats enligt en kvantitativ forskningsstrategi, eftersom syftet var att identifiera och förklara sambandet mellan två variabler; studenters förutsättningar för sparande och deras investeringsbenägenhet. En deduktiv ansats tillämpades för att verifiera eller förkasta de hypoteser som formulerats utifrån tidigare teori inom ämnet. Enligt Bryman och Bell (2017) är detta en lämplig ansats för kvantitativa studier, eftersom den möjliggör systematisk prövning av teoretiska antaganden genom empirisk dataanalys.

Studiens forskningsdesign var också kvantitativ, varav data samlades in genom enkäter. Innehållet av enkäten kommer att beskrivas mer i detalj i det kommande avsnittet "Operationalisering". Det empiriska materialet analyserades genom regressionsanalyser för att testa de specificerade hypoteserna. Första steget i dataanalysen var att överföra enkätsvaren till ett Excel-dokument, vilket automatiserades via en funktion i Google Forms. Här gjordes en datareduktion i form av aggregering samt eliminering av extremvärden. Detta gjordes för att förenkla analysen och förbättra datakvaliteten. Efter denna reducering uppgick antalet enkätsvar till 105 st. Detta gjordes för att lättare kunna bearbeta datan som i nästa steg skulle kodas. Excel användes som statistisk mjukvara för att utföra två olika typer av regressionsanalyser (linjär och multipel) och således testa studiens fyra hypoteser. Denna statistiska metod valdes eftersom den inte bara möjliggjorde modellering av relationer mellan beroende och oberoende variabler utan också för att den kunde kvantifiera styrkan i dessa samband (Ruist, 2021).

För hypotes 1 tillämpades linjär regressionsanalys för att undersöka om det fanns ett signifikant samband mellan studenters förutsättningar för sparande och deras benägenhet att investera på marknaden. I hypotes 2 användes multipel regressionsanalys för att utforska effekterna av psykologiska faktorer inom TPB-ramverket och finansiell kunskap på investeringsbenägenheten. För att undersöka om sambandet mellan finansiell kunskap, psykologiska aspekter och investeringsbenägenhet skiljde sig åt med avseende på studenternas självupplevda finansiella kunskap och deras faktiska kunskap, genomfördes två multipla regressionsanalyser. Dessa statistiska test var särskilt värdefulla för att bedöma de

relativa effekterna från varje oberoende variabel, samtidigt som andra faktorer hölls konstanta, vilket gav en klarare bild av de underliggande drivkrafterna bakom studenters investeringsbenägenhet. Hypotes 3 undersöktes också genom linjär regressionsanalys, där fokus låg på sambandet mellan studenters månadsinkomst och benägenheten att göra mer riskfyllda investeringar. Slutligen användes linjär regressionsanalys även för hypotes 4 för att evaluera hur tidigare negativa erfarenheter av marknadsinvesteringar påverkade studenters framtida investeringsbeslut.

Studien utgick utifrån en tvärsnittsdesign, vilket innebar att enkäten distribuerades vid en enda tidpunkt till en representativ urvalsgrupp, det vill säga heltidsstudenter i Sverige mellan 20 - 29 år. Tvärsnittsdesign valdes eftersom Bryman och Bell (2017) förklarar att denna design tillåter en effektiv insamling av stora datamängder på ett ekonomiskt och tidsmässigt effektivt sätt men främst på grund av dess förmåga att utvärdera relationer mellan variabler vid en specifik tidpunkt.

3.2 Operationalisering

För att göra teoretiska koncept mätbara och därmed möjliga att undersöka, identifierades centrala teoretiska koncept som bröts ner till mätbara variabler. De teoretiska koncepten som utgjorde grunden för studien inkluderade förutsättningar för sparande, investeringsbenägenhet, psykologiska aspekter enligt TPB, finansiell kunskap, risktolerans och påverkan av tidigare ekonomiska förluster på investeringsbeslut. Dessa begrepp valdes utifrån deras relevans för att besvara studiens syfte. Utifrån dessa teoretiska koncept formulerades relevanta hypoteser för att testa relationen mellan en eller flera oberoende variabler och en beroende variabel.

Den första hypotesen (H1) fokuserade på förutsättningarna för sparande som en oberoende variabel. Detta operationaliserades genom att samla in data om studenters månatliga sparande belopp efter fasta kostnader och nödvändiga utgifter mätt i kronor, där respondenterna fick svara fritt, samt genom att undersöka deras huvudsakliga inkomstkällor såsom bidrag från föräldrar, deltidsjobb och studielån genom att respondenten fick markera de relevanta alternativen. Som beroende variabel användes investeringsbenägenhet, mätt på en skala från 0 till 5, där respondenten fick välja mellan följande alternativ; "Jag investerar inte för närvarande", "Mindre än 500 kr", "500 kr till 999 kr", "1000 kr till 1499 kr", "1500 kr till

2000 kr” samt “Mer än 2000 kr”, för att bedöma studenternas aktiva engagemang i investeringar.

Den andra hypotesen (H2) inkluderade två oberoende variabler: psykologiska faktorer inom Teorin om Planerat Beteende (TPB) och finansiell kunskap. För att mäta de psykologiska faktorerna användes Likert-skolor (1-5) som bedömde attityder till investeringar, subjektiva normer och upplevd beteendekontroll. Mer specifikt fick respondenten svara på tre påståenden; “Jag tror att mina investeringar kommer att vara lönsamma”, “Mina nära och kära tycker jag ska investera på marknaden” samt “Jag känner mig kapabel att göra kloka investeringsbeslut”, där en etta betydde att respondenten inte alls höll med och en femma innebar att respondenten definitivt höll med. Finansiell kunskap operationaliserades genom att respondenterna fick bedöma sin egen kunskapsnivå inom grundläggande finansiella begrepp och investeringsstrategier på en Likert-skala (1-5), där en etta innebar att respondenten uppskattade sin finansiella kunskapsnivå till obefintlig och en femma betydde istället att respondenten uppskattade denna till mycket hög.

Utöver detta fick respondenterna bedöma huruvida fem påståenden inom ämnet var rätt eller fel, där respondenten fick markera de alternativ som denne ansåg vara korrekta. Mer specifikt var påståendena: “Aktiemarknadens förväntade avkastning är vanligtvis högre än för ett sparkonto”, “Diversifiering kan hjälpa till att minska risk i en investeringsportfölj”, “Att endast investera i en tillgång minskar investeringsrisk”, “Hög volatilitet på aktiemarknaden minskar risknivån i en investeringsportfölj” samt “Arbitragemöjligheter uppstår när en tillgång har samma pris på alla marknader, vilket möjliggör en riskfri vinst”. De två förstnämnda alternativen bedömdes som korrekta. Det totala antalet rätt som studenten fick antogs motsvara deras finansiella kunskapsnivå mätt i en binär skala, där noll till tre rätt innebar att man var okunnig medan fyra till fem rätt innebar att man var kunnig. Båda dessa variabler undersöktes i relation till deras påverkan på investeringsbenägenhet, operationaliserad på samma sätt som i H1.

I den tredje hypotesen (H3) var månadsinkomst den oberoende variabeln, vilket operationaliserades genom enkätfrågan “Ange din uppskattade totala månadsinkomst efter skatt. Inkludera alla disponibla medel som du specificerade i den föregående frågan”. Denna variabel undersöktes i relation till benägenheten att göra mer riskfyllda investeringar. För att mäta detta fick respondenterna rangordna vilka typer av investeringsalternativ, från ett till

fyra, de var mest benägna att göra under det kommande året. Svartalternativen innefattade obligationer, aktier, fonder samt kryptovalutor och representerade en viss risknivå på en ordinalskala varav kryptovalutor hade högst risk (4) medan obligationer hade lägst risk (1). Svartalternativen viktades sedan med avseende på rangordningen som respondenten hade valt. Rangordningen viktades på följande sätt: 100%, 75%, 50%, 25% varav riskmålet för ett visst investeringsalternativ multiplicerades med en av ovanstående vikter beroende på i vilken ordning den valdes. Enkäten inkluderade även en fråga som utvärderade studenters benägenhet att göra riskfyllda investeringar på en Likert-skala (1-5) genom att ställa frågan "På en skala från 1 till 5, hur hög är din benägenhet till att göra riskfyllda investeringar?", där svartalternativ ett innebar en mycket låg benägenhet medan svartalternativ fem betydde en mycket hög benägenhet. Även denna ställdes sedan som beroende variabel i relation till den oberoende variabeln.

Den fjärde och sista hypotesen (H4) undersökte effekten av tidigare ekonomiska förluster på studenters benägenhet att göra framtida investeringar. Den oberoende variabeln operationaliserades genom att fråga respondenterna "Hur stora ekonomiska förluster har du upplevt från dina marknadsinvesteringar under en ettårsperiod?", och de ombads att välja det mest passande alternativet av deras förluster på en ordinalskala från "Inga förluster alls" (0% av investerat kapital) till "Mycket stora förluster" (över 75% av investerat kapital). För att mäta den beroende variabeln användes en Likert-skala (1-5), där alternativ ett betydde att respondenten inte alls var benägen och alternativ fem istället innebar mycket benägen, för att bedöma respondenternas benägenhet att investera på marknaden under det kommande året.

Slutligen användes en kvotskala (0-5) för att utvärdera hur deras inställning till marknadsinvesteringar hade förändrats till följd av tidigare upplevda negativa erfarenheter genom frågan "I vilken utsträckning har dina negativa erfarenheter av marknadsinvesteringar påverkat din syn på att investera i framtiden?" där respondenten fick välja det mest passande svartalternativet från; "Har inte upplevt några förluster", "Har blivit mycket mer försiktig", "Har blivit något mer försiktig", "Ingen förändring i min syn", "Har blivit något mindre försiktig" samt "Har blivit mycket mindre försiktig". Dessutom gjordes en avgränsning för denna regression, då de som inte hade upplevt några förluster togs bort för att endast undersöka sambandet mellan de som upplevt ekonomiska förluster och deras framtida investeringsbenägenhet.

3.3 Enkäter

Som tidigare nämnt användes enkäter för att samla in data. Denna metod valdes för sin förmåga att effektivt samla in detaljerad data om ekonomiska beteenden (Bryman & Bell, 2017). Likt tvärsnittsdesign tillämpade sig enkäter väl för att samla in data från en stor mängd respondenter på ett kostnadseffektivt och tidsbesparande sätt, vilket var ytterligare en orsak till varför detta metodval gjordes (Bryman, 2018). Genom att fokusera på specifika aspekter såsom sparbeteenden, inkomstkällor och investeringsvanor, möjliggjorde enkäterna insamling av främst kvantitativa men även till viss del kvalitativa insikter som var avgörande för att förklara hur studenters förutsättningar för sparande påverkade deras investeringsbenägenhet. Studien använde en digital enkät distribuerad via e-post och sociala medier, vilket inte bara underlättade för en snabb datainsamling utan också breddade målgruppens geografiska spridning. Något som är essentiellt för att kunna generalisera resultaten till en större population av studenter (Dillman et al. 2014).

Att utforma enkäten med klarhet och relevans är centralt för att minimera vanliga fallgropar såsom låg svarsfrekvens och svar som respondenterna trodde var mer socialt acceptabla snarare än ärliga svar (Groves et al. 2009). Detta innebar att hålla enkäten kort, tydlig och frågorna direkt relaterade till studiens syfte. För att testa dessa aspekter och motverka fallgropar kan en pilotundersökning vara gynnsam (Presser et al. 2004). Detta gjordes genom att enkäten distribuerades till sex stycken heltidsstudenter mellan 20 och 29 år. Efter att respondenterna fick ta del av enkäten fick de ge feedback om vad som skulle kunna förbättras samt tydliggöras. Responsen från pilotundersökningen var positiv men lyfte också fram viktiga aspekter som exempelvis att vissa frågor kunde formuleras tydligare för att framtida respondenter lättare skulle förstå vad som efterfrågades och därmed kunna ge ett bättre formulerat svar. Detta gjorde att enkäten reviderades före det stora utskicket för datainsamlingen.

Genomförandet av pilotundersökningen syftade därmed till att fastställa att enkätfrågorna fyllde den funktion som var uttänkt (Bryman & Bell, 2017). Vikten av att utföra en pilotundersökning var av särskild betydelse i denna studie på grund av att endast enkäter användes som metod, vilket ställde ännu högre krav på enkätens relevans och kvalitet. Eftersom forskarna inte hade någon kontakt med respondenterna och därmed inte heller

möjligheten att klargöra oklarheter och brister, var pilotundersökningen väsentlig för att identifiera dessa.

3.4 Urval och begränsningar

Urvalet i en studie är en viktig del av forskningsprocessen och har därmed inverkan på studiens validitet samt generaliserbarhet (Bryman & Bell, 2017). Den valda metoden i denna studie grundades i ett bekvämlighetsurval för att nå individerna. En enkät som skapades i Google Forms delades på diverse digitala plattformar, såsom Facebook och LinkedIn. Bekvämlighetsurvalet grundades i att studenterna valdes ut med hänsyn till deras tillgänglighet, det innebar att informationen oftast samlades in från bekanta men till viss del även andra studenter runt om i Sverige. Begränsningar gällande generaliserbarheten kan dock förekomma som en negativ aspekt till följd av bekvämlighetsurvalet (Bryman & Bell, 2017). Överrepresentation eller underrepresentation av en grupp kan vara en risk vid användningen av bekvämlighetsurval då resultaten riskerar att inte representera hela populationen men då studenter från hela Sverige svarade på enkäten ansågs detta inte vara ett problem för studiens validitet.

Dessutom kan studiens resultat begränsas av att viktiga variabler utelämnas eller inte operationaliseras på ett korrekt sätt. Detta var särskilt problematiskt för hypotes 3, där respondenterna skulle rangordna vilka typer av investeringsalternativ de var mest benägna att välja under det kommande året. Varje svarsalternativ representerade en viss risknivå. Det höga standardfelet i denna regression tyder på att variabeln möjligen inte operationaliserades på ett korrekt sätt, vilket kan ha påverkat resultatens validitet. Vidare använder studien en tvärsnittsdesign, vilket kan begränsa förståelsen för dynamiken i studenters investeringsbenägenhet över tid. Detta blir särskilt relevant när det gäller att förstå hur respondenternas attityder till marknadsinvesteringar har förändrats efter att ha upplevt ekonomiska förluster. En longitudinell design hade kunnat ge djupare insikter i dessa förändringsprocesser och därmed stärka studiens slutsatser.

3.5 Metod för litteraturgenomgång

Göteborgs universitet tillhandahöll åtkomst till de akademiska databaserna Scopus och Göteborgs universitetsbibliotek, vilket var huvudkällorna för de vetenskapliga artiklar som låg till grund för denna studie. Dessutom användes Google Scholar i viss utsträckning för

kompletterande information. För att verifiera artiklarnas relevans och bekräfta att de hade genomgått en peer-review-process, genomfördes en granskning av hur många gånger varje artikel hade citerats och i vilken tidskrift den hade publicerats. Genom att använda sökord som "investeringsbenägenhet", "riskbenägenhet", "teorin om planerat beteende" och "beteendekonomi" skapades en omfattande teoretisk referensram. Denna referensram låg till grund för skapandet av teoriavsnittet och bidrog till de hypoteser och variabler som undersöktes i studiens enkät.

3.6 Forskningsetiska ställningstagande

Denna studie beaktade och implementerade systematiskt flera etiska principer för att säkerställa integritet, konfidentialitet och rättvisa gentemot deltagarna samt tillförlitlighet och trovärdighet i forskningsresultaten. Till att börja med var hanteringen av känslig information av högsta prioritet då den använda enkäten innefattade frågor gällande månadsinkomst vilket kunde vara ett känsligt ämne för människor att diskutera öppet. Valet av enkätstudie bidrog också till att det inte fanns några krav på att samla in respondenternas e-post vilket bidrog till skyddandet av deltagarnas integritet.

Vidare tillämpades principen om anonymitet för att främja en miljö där deltagarna kände sig bekväma att dela sina uppriktiga åsikter och erfarenheter utan risk för personlig exponering, något som stärkte datainsamlingens kvalitet och tillförlitlighet. Transparens gentemot respondenterna var också en central del av forskningsprocessen genom att erbjuda en kort bakgrundsbeskrivning av studien och vad den syftade till att undersöka. Vidare diskuterades eventuella tvetydigheter och etiska dilemman med handledaren för att säkerställa att studien uppfyllde en hög etisk standard och att resultatens objektivitet inte kompromissades.

3.7 Reliabilitet och validitet

Studiens fokus på att säkerställa validitet och reliabilitet var avgörande för studiens kvalitet. Validiteten, vilket innebar graden till vilket studien mätte det som avsågs mätas, stärktes av det faktum att enkäten konstruerades på ett sådant sätt att om man var äldre än 29 år och yngre än 20 år skickades formuläret in direkt för att garantera att endast relevant data inkluderades. Denna selektiva process bidrog därmed till att de insamlade svaren var givande för studiens syfte vilket ökade innehållsvaliditeten samt begreppsvaliditeten (Jacobsson & Skansholm, 2019). Enligt Bryman och Bell (2017) kan den begreppsmässiga validiteten

förbättras genom att härleda hypoteser från det teoretiska ramverket, vilket har gjorts för att sedan forma både innehållet samt strukturen av enkäten.

För att bedöma om resultaten är statistiskt signifikanta har en signifikansnivå på 0.05 använts. Denna nivå är den mest frekvent använda inom statistiska analyser och innebär att det finns en 5% risk att felaktigt förkasta nollhypotesen (Agresti & Finlay, 2018). Genom att bestämma och dokumentera signifikansnivån i förväg har godtycklig anpassning av signifikansnivån förhindrats. Detta har ökat både den interna validiteten genom att minska risken för subjektiva fel och den externa validiteten genom att underlätta generaliseringen av resultaten.

Gällande reliabiliteten, det vill säga att om studien skulle upprepas ska samma resultat uppnås, har en central del i studien varit användningen av en standardiserad enkät. Genom att ställa samma frågor till alla deltagare under likartade förhållanden minskas risken för mätfel, vilket är avgörande för att kunna dra pålitliga slutsatser från insamlad data. Innan den faktiska datainsamlingen genomfördes, gjordes ett pilottest av enkäten. Syftet med detta var att testa och säkerställa enkätens förståelighet och relevans. Feedback från denna pilotundersökning användes för att justera och förbättra formuleringarna gällande vissa frågor, vilket direkt bidrog till en högre reliabilitet i den slutliga datan. För att ytterligare stärka reliabiliteten har R-kvadrat och justerad R-kvadrat använts för att kontrollera förklaringsgraden av de insamlade svaren. Denna typ av analys hjälper till att verifiera att data är logiskt konsistent och att mätinstrumenten fungerar som de ska. Att upprepa studien under liknande förhållanden skulle sannolikt leda till liknande resultat, vilket indikerar en stark reliabilitet (Groves et al. 2009).

4. Resultat

4.1 Hypotes 1

Studiens första hypotes; att studenters begränsade förutsättningar för sparande minskar deras benägenhet att investera, bygger på tanken att sparande utgör en ekonomisk buffert som då kan minska den upplevda risken vid investeringar. För denna hypotes användes enkel linjär regression baserat på formeln $Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \epsilon$. Y representerar den beroende variabeln vilket i denna regression var investeringar, alltså mängden pengar som respondenterna investerar i genomsnitt i finansiella tillgångar per månad mätt i kronor. X representerar den oberoende variabeln som i detta fallet var månadssparande, vilket innebär den summan som respondenterna sparar efter fasta kostnader och andra nödvändiga utgifter mätt i kronor. Vidare förklarar β_0 skärningspunkten och β_1 lutningen (koefficienten för månadssparande) som representerar förändringen i Y för en enhetsförändring i X . Slutligen är ϵ en felterm som fångar upp andra eventuella orsaker till variationen i Y som inte förklaras av X . För att testa studiens första hypotes formuleras följande nollhypotes:

H0: Det finns inget samband mellan studenters månadssparande och deras benägenhet att investera på marknaden

Tabell 2: Sambandet mellan månadssparande och investeringar

R-kvadrat			0,19123712	
Justerad R-kvadrat			0,18338505	
Standardfel			761,789882	
F			24,3550037	
		<i>Koefficienter</i>	<i>Standardfel</i>	<i>p-värde</i>
Konstant	549,29972	95,2114504	8,4281E-08	
Hur mycket sparar du i genomsnitt varje månad efter att alla fasta kostnader och andra nödvändiga utgifter har betalats?	0,0761639	0,01543317	3,0934E-06*	

*Notering: $3,0934E-06 = 3,0934 \times 10^{-6} = 0,0000030934$

Den linjära regressionsanalysen som genomfördes för att testa denna hypotes visar en signifikant positiv korrelation mellan månadssparande och investeringsbenägenhet. Detta då koefficienten är positiv samt att P-värdet visar 3,0934E-06. Det innebär att studenter som

sparar mer varje månad också har en högre sannolikhet att investera då regressionen visar att för varje 1 kronors ökning i månadssparande ökar de genomsnittliga månatliga investeringarna med cirka 0,076 kronor. R-kvadratvärdet på 0,1912 indikerar att sparandet förklarar 19,12% av variationen i investeringsbenägenheten, vilket är en betydande faktor men inte den enda förklarande faktorn. R-kvadratvärdet är alltid mellan 0 och 1, där ett högre värde indikerar en bättre passform av modellen.

Analysen visar ett högt standardfel, som indikerar storleken på avvikelsen för de observerade värdena från de av modellens förutsagda värden, på 761,79 som indikerar att det finns en betydande mängd osäkerhet i modellens förutsägelser. Dock visar F-värdet på 24,36, vilket tillsammans med ett lågt P-värde är relativt högt, att modellen är statistisk signifikant. Baserat på de nämnda faktorerna förkastas nollhypotesen då det finns ett tydligt signifikant samband mellan studenters månadssparande och investeringsbenägenhet.

4.2 Hypotes 2

4.2.1 Regression 1

Studiens andra hypotes; att studenters upplevda finansiella kunskap inte har samma inverkan som psykologiska aspekter på studenters benägenhet att investera testades genom två multipla linjära regressioner där den beroende variabeln representerar mängden pengar som studenterna investerar i genomsnitt per månad i finansiella tillgångar, mätt i kronor. Oberoende variabler inkluderade studenternas självuppskattade finansiella kunskap samt deras psykologiska inställningar såsom tron på investeringars lönsamhet, påverkan från närstående, och egen förmåga till kloka investeringsbeslut. Regressionsekvationen baserades på formeln $Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \beta_4 X_4 + \epsilon$, där Y representerar investeringarna och X_1 till X_4 är de oberoende variablerna relaterade till de psykologiska aspekterna och den finansiella kunskapsnivån. Skärningspunkten β_0 (koefficienten) representerar grundnivån av investeringar när alla oberoende variabler är noll, och de övriga β -värdena (β_1 till β_4) representerar hur förändringar i de oberoende variablerna påverkar investeringarnas storlek. För att testa studiens andra hypotes formuleras följande nollhypotes:

H0: Psykologiska faktorer inom TPB-ramverket har inte en större inverkan på studenters investeringsbenägenhet jämfört med finansiell kunskap

Tabell 3: Sambandet mellan studenternas upplevda finansiella kunskap och psykologiska aspekter inom TPB i relation till hur mycket de investerar i månaden

R-kvadrat			0,32898461
Justerad R-kvadrat			0,30214399
Standardfel			704,221772
F			12,2569695
P-värde för F			3,7879E-08
	<i>Koefficienter</i>	<i>Standardfel</i>	<i>p-värde</i>
Konstant	-874,62916	323,23439	0,00801085
"Jag tror att mina investeringar kommer att vara lönsamma"	68,573283	81,3604885	0,4013334
"Mina nära och kära tycker att jag ska investera på marknaden"	22,8117595	66,7272703	0,73316942
"Jag känner mig kapabel att göra kloka investeringsbeslut"	213,627553	89,8237535	0,01929257
Hur skulle du betygsätta din kunskap om grundläggande finansiella begrepp och investeringsstrategier?	204,416989	80,2421118	0,0123726

Den första regressionsanalysen av de psykologiska faktorerna och självupplevd finansiell kunskapsnivå visar att påståendet "Jag känner mig kapabel att göra kloka investeringsbeslut" har en koefficient på 213,628, vilket indikerar en positiv effekt. Detta, tillsammans med ett p-värde på 0,019, tyder på en statistiskt signifikant inverkan på investeringsbenägenheten. Det innebär att studenter som känner sig mer kapabla att fatta kloka investeringsbeslut tenderar att investera ett högre belopp varje månad. Likaså visar den självuppskattade finansiella kunskapsnivån genom frågan: "Hur skulle du betygsätta din kunskap om grundläggande finansiella begrepp och investeringsstrategier?", en koefficient på 204,417, vilket också är positivt, och ett p-värde på 0,012. Detta antyder att ökad självuppskattning av finansiell kunskap leder till högre investeringsnivåer bland studenterna.

R-kvadratvärdet för modellen är 0,3289, vilket indikerar att modellen förklarar ungefär 32,89% av variationen i studenters investeringsbenägenhet. Även om detta är en signifikant andel, indikerar det också att andra faktorer som inte inkluderas i modellen bidrar till variationen. Standardfelet i regressionen är 704,22, vilket tyder på en betydande spridning i de observerade värdena jämfört med de värden som förutsågs av modellen, vilket påpekar en viss osäkerhet i modellens förutsägelser.

Slutligen visar F-värdet på 12,257 och p-värde för F på 3,7879E-08 för detta test en stark statistisk signifikans för modellen som helhet, vilket stödjer idén om att både psykologiska faktorer och finansiell kunskap är viktiga prediktorer för investeringsbenägenheten bland studenter. Dock finns det inga bevis för att de psykologiska faktorerna har en starkare inverkan på investeringsbenägenheten än vad finansiell kunskap har, men samtidigt så kan det utläsas att individens uppfattning att ta kloka investeringsbeslut är den tyngsta av de tre aspekterna inom TPB-ramverket.

4.2.2 Regression 2

Den andra multipla linjära regressionsanalysen som gjordes för att testa hypotes 2 bygger på samma formel som föregående, alltså $Y = \beta_0 + \beta_1X_1 + \beta_2X_2 + \beta_3X_3 + \beta_4X_4 + \epsilon$. Skillnaden på ovanstående regression är att här undersöks sambandet mellan uppmätt finansiell kunskapsnivå istället för självuppskattad nivå. Även i denna regression använder vi nollhypotesen från den första regressionen relaterad till hypotes 2.

Tabell 4: Sambandet mellan studenternas bedömda finansiella kunskap och psykologiska aspekter inom TPB i relation till hur mycket de investerar i månaden

R-kvadrat			0,30464523
Justerad R-kvadrat			0,27683104
Standardfel			716,879936
F			10,9528705
P-värde för F			2,0927E-07
	<i>Koefficienter</i>	<i>Standardfel</i>	<i>p-värde</i>
Konstant	-1299,1986	483,279037	0,0084141
Vilket/vilka av följande finansiella påståenden anser du vara korrekta?	159,227195	95,8031241	0,09963949
"Jag tror att mina investeringar kommer att vara lönsamma"	104,217448	82,836042	0,21127909
"Mina nära och kära tycker att jag ska investera på marknaden"	-27,340239	65,8026709	0,67867468
"Jag känner mig kapabel att göra kloka investeringsbeslut"	321,826385	73,9556671	3,2654E-05

Den andra regressionsanalysen av de psykologiska faktorer och bedömd finansiell kunskapsnivå indikerar signifikanta resultat och bekräftar därmed resultaten från den föregående regressionsanalysen. Specifikt visar variabeln "Jag känner mig kapabel att göra kloka investeringsbeslut", en koefficient på 321,826, vilket indikerar en starkt positiv effekt.

Med ett p-värde på 3,2654E-05, bekräftas att denna faktor har en statistiskt signifikant och positiv inverkan på investeringsbenägenheten.

Variabeln som mäter finansiell kunskap, uttryckt som "Vilket/vilka av följande finansiella påståenden anser du vara korrekta?" har också en positiv koefficient på 159,227, men dess p-värde på 0,0996 överskrider den lägsta accepterade signifikansnivån, vilket indikerar att denna variabel inte är statistiskt signifikant i modellen. Trots det positiva sambandet kan man inte säkert hävda att en högre uppmätt finansiell kunskapsnivå leder till högre investeringar bland studenterna. R-kvadratvärdet för modellen var 0,3046, vilket tyder på att modellen förklarar ungefär 30,46% av variationen i studenters investeringsbenägenhet, vilket återigen är relativt högt men indikerar också att andra faktorer utanför modellen bidrar till variationen. Standardfelet i regressionen på 716,88 pekar även här på en viss osäkerhet i modellens prognoser. Trots detta visar F-värdet på 10,953 och ett mycket lågt p-värde för F på 2,0927E-07, en stark statistisk signifikans för modellen som helhet.

Sammanfattningsvis indikerar regressionerna att studenters självuppskattade finansiella kunskap är en signifikant faktor för deras benägenhet att investera pengar varje månad till skillnad från den uppmätta nivån. Däremot kan inte nollhypotesen förkastas eftersom endast en av de tre aspekterna inom TPB-ramverket är signifikant i båda regressionerna. Därmed finns det inte tillräckliga bevis för att påvisa att psykologiska faktorer har en större betydelse på studenters investeringsbenägenhet än finansiell kunskap.

4.3 Hypotes 3

4.3.1 Regression 1

Studiens tredje hypotes, att större månadsinkomst är associerat med en benägenhet att göra mer riskfyllda investeringar, analyseras genom två enkla linjära regressioner enligt formeln: $Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \epsilon$. I denna regression representerar Y den beroende variabeln vilket är en utdelad totalpoäng beroende på hur respondenten har rangordnat de olika investeringstillgångarna; kryptovalutor, aktier, fonder eller obligationer. X representerar den oberoende variabeln som här definieras som den totala månatliga inkomsten efter skatt. För att testa hypotes 3 formuleras en nollhypotes enligt följande:

H0: Storleken på månadsinkomsten har ingen påverkan på individers benägenhet till mer riskfyllda investeringar

Tabell 5: Sambandet mellan månadsinkomst och val av investeringstillgångar (kryptovalutor, aktier, fonder, obligationer)

R-kvadrat			0,00025662	
Justerad R-kvadrat			-0,0094496	
Standardfel			0,49799056	
F			0,02643849	
		<i>Koefficienter</i>	<i>Standardfel</i>	<i>p-värde</i>
Konstant	6,22595362	0,16685172	1,1788E-61	
Ange din uppskattade totala månadsinkomst efter skatt.	-1,571E-06	9,6598E-06	0,87115262	

Analysen avslöjade att koefficienten för månadsinkomst var $-1,571E-06$, vilket implicerar en ytterst svag negativ effekt på valet av investeringstillgångar, men med ett högt p-värde på 0,871 är effekten inte statistiskt signifikant. Detta understryker att det inte finns något klart samband mellan högre månadsinkomster och valet av riskfyllda investeringar. Konstanten på 6,226 visar att en basnivå för investeringsbenägenhet finns oberoende av inkomstnivå, vilket stöds av dess nästan nollskilda p-värde. R-kvadratvärdet på 0,00025 och det låga F-värdet på 0,026 bekräftar ytterligare att modellen i sin helhet inte når upp till statistisk signifikans.

4.3.2 Regression 2

Den andra regressionen som undersöker hypotes 3, syftar till att utreda sambandet mellan studenternas månadsinkomst och deras självuppskattade riskbenägenhet genom en enkel linjär regression enligt formeln: $Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \epsilon$. Y representerar den beroende variabeln vilket i denna regression är respondenternas attityd mot riskfyllda investeringar. X representerar den oberoende variabeln som här definieras som den totala månatliga inkomsten efter skatt. Även i denna regression använder vi nollhypotesen från den första regressionen relaterad till hypotes 3.

Tabell 6: Sambandet mellan månadsinkomst och riskbenägenhet

R-kvadrat				0,0047004
Justerad R-kvadrat				-0,0049627
Standardfel				1,2059996
F				0,48642781
		<i>Koefficienter</i>	<i>Standardfel</i>	<i>p-värde</i>
Konstant		2,50183168	0,40407013	1,2316E-08
Ange din uppskattade totala månadsinkomst efter skatt.		1,6316E-05	2,3393E-05	0,48709645

Den andra regressionsanalysen för att testa hypotes 3 visar inte någon signifikant korrelation mellan studenternas månadsinkomst och deras självuppskattade riskbenägenhet. Regressionen visar att en ökning i inkomst med en krona endast ökar den upplevda riskbenägenheten med en mycket liten marginal (1,63E-05). P-värdet på 0,4871 är dessutom långt över 0,05 vilket innebär att det inte finns något tydligt samband mellan högre inkomst och ökad riskbenägenhet. R-kvadratvärdet för denna analys är 0,0047, vilket tyder på att månadsinkomsten endast förklarar 0,47% av variationen i riskbenägenheten. Detta är ett mycket lågt värde och pekar på att andra faktorer än inkomst har större betydelse för att förklara individers riskbenägenhet. Slutligen visar F-värdet på 0,486 att modellen inte heller är statistiskt signifikant.

Sammanfattningsvis visar båda regressionsanalyserna på otillräckliga bevis för att stödja hypotes 3. I båda fallen är koefficienterna insignifikanta och R-kvadratvärdena extremt låga, vilket antyder att modellernas förklaringsgrad är minimal. Detta illustreras ytterligare av de höga standardfelen och de låga F-värdena, vilket pekar på modellernas generellt dåliga passform och bristande förmåga att förutsäga beteenden baserat på månadsinkomst. Genom att betrakta båda dessa analyser i sammanhanget kan vi dra slutsatsen att det inte finns något signifikant samband mellan månadsinkomst och den egna uppskattade benägenheten att göra mer riskfyllda investeringar. Följaktligen kan vi inte förkasta nollhypotesen.

4.4 Hypotes 4

4.4.1 Regression 1

Studiens fjärde hypotes, att negativa erfarenheter associerade med att investera på marknaden minskar studenters benägenhet att göra nya investeringar, analyseras genom två enkla linjära regressioner enligt formeln: $Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \epsilon$. Y representerar respondentens benägenhet att investera på marknaden det kommande året. X_1 , den oberoende variabeln, definieras som ekonomisk förlust (0-100% av totalt investerat kapital) under en ettårsperiod. För att testa hypotes 4 formulerades följande nollhypotes:

H0: Ekonomiska förluster från marknadsinvesteringar har ingen effekt på studenters investeringsattityd eller deras benägenhet att genomföra framtida investeringar

Tabell 7: Sambandet mellan ekonomiska förluster (0-100%) och benägenhet att göra nya investeringar på marknaden det kommande året

R-kvadrat			0,096160281	
Justerad R-kvadrat			0,087385138	
Standardfel			1,150779919	
F			10,95825813	
		<i>Koefficienter</i>	<i>Standardfel</i>	<i>p-värde</i>
Konstant		3,681395349	0,15366018	6,54319E-44
Hur stora ekonomiska förluster har du upplevt från dina marknadsinvesteringar under en ettårsperiod?		0,486046512	0,146827386	0,001285222

Analysen visar att ekonomiska förluster har en statistiskt signifikant påverkan på benägenheten att investera. Specifikt indikerar regressionskoefficienten på 0,486 att om den ekonomiska förlusten som en respondent har upplevt ökar med 25% av totalt investerat kapital så ökar benägenheten till att göra nya investeringar det kommande året med nästan en halv enhet, givet att andra faktorer hålls konstanta. Denna positiva sambandsriktning bekräftas av ett lågt p-värde på 0,0013, vilket starkt understryker att effekten av negativa erfarenheter på investeringsbeslut inte är slumpmässig.

Modellens R-kvadratvärde är 0,096, vilket innebär att endast cirka 9,6% av variationen i benägenheten att investera kan förklaras genom de upplevda negativa erfarenheterna. Det justerade R-kvadratvärdet på 0,087 bekräftar att även när antalet prediktorer i analysen beaktas, är modellens förklaringsgrad begränsad.

Standardfelet för koefficienten är 0,147, vilket indikerar en rimlig precision i uppskattningen av effekten, och F-värdet på 10,958 visar på en god statistisk signifikans för modellen som helhet, vilket bekräftar tillförlitligheten i dessa resultat. Dessa mått tyder på att även om det finns vissa osäkerheter i effektskattningarna, är den övergripande modellen robust och ger värdefull insikt om hur negativa investeringserfarenheter påverkar framtida investeringsbeteenden.

4.4.2 Regression 2

Fortsättningsvis analyseras hypotes 4 vidare genom ytterligare en enkel linjär regression enligt formeln: $Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \epsilon$. Y som representerar den beroende variabeln, vilket definieras som förändrad inställning till att investera i framtiden om respondenten har upplevt ekonomiska förluster till följd av marknadsinvesteringar. Även här representerar X den oberoende variabeln och den ekonomiska förlust (1-100% av totalt investerat kapital) under en ettårsperiod. Utöver den beroende variabeln är ytterligare en skillnad från föregående regression är att de respondenter som inte har upplevt några ekonomiska förluster exkluderas, vilket kan utläsas ur tabellen då endast 58 observationer tas i beräkning i analysen. Likt regressionsanalysen ovan används samma nollhypotes även här.

Tabell 8: Sambandet mellan ekonomiska förluster (1-100% av totalt investerat kapital) och förändrad syn till att investera i framtiden

R-kvadrat			0,268536367
Justerad R-kvadrat			0,255474516
Standardfel			0,707710682
Observationer			58
F			20,5588301
	<i>Koefficienter</i>	<i>Standardfel</i>	<i>p-värde</i>
Konstant	3,425837321	0,234772122	5,74232E-18
Hur stora ekonomiska förluster har du upplevt från dina marknadsinvesteringar under en ettårsperiod?	-0,755980861	0,166729175	3,09258E-05

Resultaten visar en tydlig negativ relation mellan upplevda ekonomiska förluster från marknadsinvesteringar och inställningen till att göra nya investeringar på marknaden. Regressionskoefficienten på $-0,756$, indikerar att en ekonomisk förlust med 25% av det totala investerade kapitalet leder till en mer försiktig inställning med avseende på att göra nya investeringar, om resterande faktorer hålls konstanta. Denna relation bekräftas av ett extremt lågt p-värde på $0,00003$ och ett lågt standardfel för koefficienten ($0,167$), vilket starkt understryker att sambandet mellan ekonomiska förluster och förändrad inställning till investeringar inte är en slumpmässighet.

Modellens R-kvadratvärde är $0,269$ vilket innebär att ungefär 26,9% av variationen i den beroende variabeln förklaras genom de upplevda ekonomiska förlusterna. Det justerade R-kvadratvärdet på $0,255$ reflekterar en tillförlitlig förklaringsgrad, även när antalet prediktorer i analysen beaktas.

Sammanfattningsvis går det att konstatera att båda regressionsanalyserna talar för att vi kan acceptera den alternativa hypotesen och förkasta nollhypotesen, då resultaten påvisar att ekonomiska förluster påverkar både investeringsattityden och benägenheten att göra nya investeringar. Trots detta är riktningarna av koefficienterna för de beroende variabelerna motstridiga. Likväl som att erfarenheter av ekonomiska förluster leder till en mer försiktig inställning gentemot att investera på marknaden blir alltså de som har upplevt sådana ekonomiska förluster även mer benägna att göra nya investeringar.

4.5 Utfall hypoteser

Utifrån regressionsanalyserna går det att acceptera två av fyra hypoteser, H1 och H4. För övriga två hypoteser finns det inte tillräckliga bevis för att anta att den alternativa hypotesen är korrekt. I nedanstående tabell finns en sammanfattning över hypoteserna som har testats:

Tabell 9: Sammanfattning över prestationen hos studiens hypoteser

Hypotes	Status	p-värde
H1: <i>Studenters begränsade förutsättningar för sparande påverkar deras benägenhet till att investera på marknaden</i>	Accepterad	$p < 0,05$
H2: <i>Psykologiska faktorer inom TPB-ramverket har en större inverkan på studenters investeringsbenägenhet än finansiell kunskap</i>	Ej bekräftad	$p > 0,05$

H3: <i>Större månadsinkomst är associerat med en benägenhet till att göra mer riskfyllda investeringar</i>	Ej bekräftad	$p > 0,05$
H4: <i>Ekonomiska förluster från marknadsinvesteringar påverkar studenters investeringsattityd och deras benägenhet att genomföra nya investeringar</i>	Accepterad	$p < 0,05$

5. Analys och diskussion

5.1 H1: Studenters begränsade förutsättningar för sparande påverkar deras benägenhet till att investera på marknaden

Enkätsvaren visar att 81% av respondenterna sparar varje månad, varav 61% sparar mer än 2 000 kronor. Dock är det en liten del som inte sparar alls, vilket kan påverka investeringsbenägenheten negativt. Exempelvis beskriver en student som sparar 1 000 kronor i månaden att *“Som student lever jag mer eller mindre plus minus noll där sparandet varje månad beror på möjligheterna att extrajobba. Därav påverkar det min benägenhet att investera”*. En annan student som inte sparar något beskriver det som *“På grund av ökade kostnader så är det väldigt svårt som student att få ihop allt man vill och behöver, det blir ofta att man får välja mellan att spendera pengar på antingen kläder, roligheter eller sparande. Det finns ofta inte pengar till fler än en av dem per månad”*. Detta innebär att det finns många bakomliggande externa faktorer som påverkar studenters möjlighet till sparande, men också att individer prioriterar olika.

Att studenters begränsade förutsättningar för sparande påverkar deras benägenhet att investera bekräftas även av enkätsvaren då studenterna i studien i genomsnitt investerar 843 kronor i månaden. Detta belopp är betydligt lägre än det belopp som bankerna Avanza (2023), Nordea (2024b) och Nordnet (2024) uppger att unga vuxna mellan 20-29 år investerar i månaden, vilket uppskattas ligga på omkring 1 826 kronor. Detta innebär att det skiljer sig ungefär 1 000 kronor mellan den undersökta studentpopulationen och bankernas uppskattning, vilket stärker faktumet att studenters begränsade förutsättningar för sparande påverkar deras investeringsbenägenhet.

En möjlig förklaring till sambandet mellan månadssparande och investeringsbenägenhet är att regelbundet sparande stärker den ekonomiska tryggheten och då också tillgången till investeringsbart kapital (Nordea 2024a). När studenter sparar mer minskar deras ekonomiska sårbarhet för oväntade utgifter och ökar deras benägenhet att allokera en del av sitt kapital till investeringar. Den positiva sambandskoefficienten på 0,076 tyder på att varje sparad krona varje månad leder till en proportionellt högre benägenhet att investera.

5.2 H2: Psykologiska faktorer inom TPB-ramverket har en större inverkan på studenters investeringsbenägenhet än finansiell kunskap

Resultaten från regressionerna gällande hypotes 2 kunde inte bekräfta att psykologiska faktorer inom ramverket för Teorin om planerat beteende (TPB) har en större inverkan på investeringsbenägenheten än finansiell kunskap. Detta står i kontrast till Hidayati och Destiana (2023), vars forskning visade att psykologiska faktorer hade en större inverkan. Även om vissa enskilda psykologiska faktorer, som den självbedömda förmågan att ta kloka investeringsbeslut (upplevd beteendekontroll), var signifikanta, var den totala påverkan inte tillräcklig för att förkasta nollhypotesen över hela TPB-ramverket.

Denna studie vidgar förståelsen för vilka faktorer som påverkar studenters investeringsbenägenhet genom att visa att studenters självuppskattade finansiella kunskap är minst lika viktig som psykologiska faktorer inom TPB-ramverket. Detta framgår tydligt i regressionernas resultat, där denna variabel visar starka positiva effekter på investeringsbeteendet. Sambandet stärks ytterligare av en kommentar från en student som inte investerar alls: *“Har en förmögenhetsrådgivare som sköter detta då min egen kunskap är låg”*. Påståendet stärker regressionernas resultat då den låga finansiella kunskapen som respondenten besitter bidrar till en väldigt låg investeringsbenägenhet i form av att inte alls investera trots att respondenten säger sig ha en förmögenhetsrådgivare.

Slutligen grundade sig båda faktorerna som hade störst påverkan på studenters investeringsbenägenhet i deras självbedömning av sin förmåga, antingen när det gäller att göra kloka investeringsbeslut eller deras finansiella kunskap. Utifrån detta går det att argumentera för att den självuppskattade nivån av finansiell kunskap har en inverkan i hur studenter bedömer sin förmåga att göra kloka investeringsbeslut och vice versa, vilket i sin tur leder till att båda variablerna har ett positivt samband med investeringsbenägenheten. Det kan därför anses vara svårt att särskilja variablernas individuella effekter på investeringsbenägenheten.

5.3 H3: Större månadsinkomst är associerat med en benägenhet till att göra mer riskfyllda investeringar

Teorin som diskuterats i litteraturen antyder att det finns en förväntad positiv korrelation mellan månadsinkomst och benägenheten att göra riskfyllda investeringar, där högre inkomster skulle kunna möjliggöra större risktagande på grund av en ökad ekonomisk buffert och därmed en högre risktolerans (Anbar & Eker, 2010; Mahardhika & Zakiyah, 2020). Däremot kunde inte sambandet mellan månadsinkomst och benägenheten att engagera sig i mer riskfyllda investeringar bekräftas inom studentpopulationen. Trots de teoretiska förväntningarna om en positiv korrelation mellan månadsinkomst och riskbenägenhet, indikerar våra regressionsanalyser inget signifikant samband mellan dessa variabler. Det visar sig att studenters inkomstnivåer inte har samma påverkan på deras risktolerans som i den allmänna befolkningen, vilket pekar på att andra faktorer såsom begränsade ekonomiska resurser och stress från studier kan påverka deras ekonomiska beteenden. Det extremt låga R-kvadratvärdet i både den första och andra regressionen (0,0003 respektive 0,0047) understryker att månadsinkomstens förklaringsgrad för variationen i riskbenägenhet är minimal. De låga R-kvadratvärdena och de stora standardfelen i våra modeller indikerar att modellerna inte tillräckligt väl fångar sambanden de är avsedda att testa. Detta kan bero på felaktig modellspecifikation, inklusive att viktiga förklarande variabler inte fångas i en simpel linjär regression av inkomst mot riskbenägenhet.

En variabel som saknas i modellen kan antas vara finansiell kunskap, vilket kan utläsas från en kommentar av en respondent som investerar minimalt belopp: *“Jag upplever att man saknar tillräckligt med kunskap om marknaden för att kunna göra bra investeringar. Så research skulle behövas, men antagligen kommer jag bara att safea och köra på några fonder som inte är så riskfyllda men ändå ger lite avkastning”*. Påståendet stärker även Magendans, Gutteling och Zebels (2017) forskning gällande att finansiell erfarenhet och utbildning påverkar individens attityd och benägenhet att göra riskfyllda investeringar. Detta visar på att det finns andra faktorer än månadssparande, i detta fall finansiell kunskap, som bättre kan förklara studenters benägenhet till att göra riskfyllda investeringar.

Utöver detta kan individers uppfattning om vad som utgör en "riskfylld investering" också variera avsevärt, beroende på kulturella, personliga och utbildningsmässiga skillnader, vilket inte nödvändigtvis korrelerar med inkomstnivå. Tidigare forskning inom beteendekonomi

(Thaler, 2016; Hagen, Malisa och Post, 2023) antyder att ekonomiska beslut ofta är irrationella och påverkas av faktorer som känslomässiga tillstånd, förankringseffekter och övertro, vilka kan försvaga den förväntade kopplingen mellan inkomst och riskbenägenhet.

Sammanfattningsvis ger våra analyser inte stöd för hypotesen att en högre månadsinkomst är associerad med en benägenhet att göra mer riskfyllda investeringar. Denna brist på signifikanta resultat understryker vikten av att överväga en bredare uppsättning variabler för att undersöka individers riskbenägenhet och risktolerans. Vidare forskning bör inkludera fler dimensioner av psykologiska och sociala faktorer som kan påverka en students attityd till riskfyllda investeringar.

5.4 H4: Ekonomiska förluster från marknadsinvesteringar påverkar studenters investeringsattityd och deras benägenhet att genomföra nya investeringar

Resultaten av regressionerna bekräftar hypotes 4, vilket påvisar att tidigare ekonomiska förluster på marknaden påverkar studenters investeringsattityd och deras benägenhet att genomföra nya investeringar. Något som stärker Raut, Das och Kumars (2018) principer om att tidigare erfarenheter, beteenden och beslut spelar en avgörande roll i formandet av investeringsintentioner.

Det framgår av resultatet i regression 2 (H4) att ekonomiska förluster har en påtaglig effekt på studenters attityd till framtida marknadsinvesteringar. Här observerades en tydlig ökning i försiktighet, vilket bekräftades av låga p-värden och standardfel. Dessa resultat stämmer väl överens med de beteendekonomiska principerna om förlustaversion som beskrivs av Thaler (2016) samt Hagen, Malisa och Post (2023). Författarna påpekar att ekonomiska beslut inte alltid är rationellt grundade utan även påverkas av psykologiska faktorer, med fokus på kognitiva biaser och känslor, vilket verkar vara fallet bland studentpopulationen i studien. Tidigare ekonomiska förluster tycks alltså få studenter att anpassa sin risknivå och närma sig nya investeringar med större försiktighet.

Däremot visar regression 1 (H4) att de studenter som har upplevt större ekonomiska förluster också är mer benägna att investera på nytt. Trots att detta kan verka motsägelsefullt i relation

till att studenter blir mer försiktiga, förstärker det Raut, Das och Kumars (2018) forskning som visar att tidigare erfarenheter av marknadsinvesteringar har en tydlig påverkan på framtida investeringsintentioner, oavsett riktning. Med bortseende från detta skapar koefficienternas olika riktningar en intressant diskussion om varför tidigare ekonomiska förluster leder till högre försiktighet medan studenterna samtidigt blir mer benägna att investera på nytt.

En förklaring till det ovanstående dilemman har angetts av en respondent: *“Jag ser det inte som en förlust förrän jag sålt till förlust. Under vissa perioder har såklart börsen och mina innehav gått ner en hel del, vilket jag förväntar mig. Detta är inte någonting jag ser negativt på, utan i sådana lägen har jag en buffert tillgänglig så att jag kan köpa mer till ett billigare pris”*. Denna förklaring öppnar för en intressant diskussion då det skulle kunna antas att studenter med mer finansiell kunskap inte påverkas lika mycket av negativa erfarenheter på grund av deras vetskap om att marknaden går upp och ner. Ytterligare en orsak till detta motsägelsefulla beteende kan anses vara att de som har förlorat pengar känner ett behov av att återhämta sig ekonomiskt vilket leder till att de fortsätter investera, trots en ökad försiktighet. Deras tidigare erfarenheter kan också ge dem bättre insikt och förståelse för marknaden, vilket kan öka deras självförtroende och benägenhet att investera igen.

6. Slutsats

Det kan konstateras att studenter har begränsade möjligheter till sparande, vilket påverkar deras finansiella agerande och beslutsfattande på marknaden. Eftersom tidigare forskning inte har beaktat de ekonomiska begränsningar som påverkar studenters sparmöjligheter har studien adresserat ett betydande forskningsgap. Studien bekräftar att trots begränsade möjligheter till sparande avskräcks inte studenter nödvändigtvis från att investera, men det påverkar hur mycket de kan investera, vilket belyser att det finns ett tydligt samband mellan sparande och investeringsbenägenhet. Resultaten visar att begränsade sparmöjligheter signifikant minskar svenska heltidsstudenters investeringsbenägenhet i jämförelse med unga vuxna i arbetslivet. De visar också att en student som lyckas spara mer varje månad är mer benägen till att investera ett högre månadsbelopp på marknaden.

En central upptäckt är att studenter med större ekonomiskt utrymme inte nödvändigtvis är mer benägna att göra riskfyllda investeringar, vilket indikerar att riskbenägenheten hos studenter är mindre kopplad till inkomst och mer till individuella samt psykologiska faktorer. Den psykologiska faktor inom TPB-ramverket som hade störst påverkan på studenters investeringsbenägenhet var den upplevda beteendekontrollen, alltså hur de själva bedömer sin förmåga att utföra ett visst beteende. Dessutom var studenternas självskattning av deras finansiella kunskapsnivå avgörande för investeringsbenägenheten. Det ska däremot påpekas att det inte fanns tillräckligt med bevis för att kunna dra slutsatsen att psykologiska faktorer väger tyngre än finansiell kunskap då fler faktorer hade behövt undersökas.

Resultaten visar att ekonomiska förluster påverkar studenters inställning till framtida investeringar. Tidigare negativa erfarenheter på marknaden kan leda till en mer försiktig investeringsstrategi, trots att studenterna fortfarande är benägna att göra nya investeringar. Dessa slutsatser, som kan verka motsägelsefulla, indikerar att ekonomiska förluster har en tydlig påverkan på både investeringsattityd och investeringsbenägenhet.

Ett kritiskt område för framtida forskning är att undersöka hur ekonomiska förutsättningar och psykologiska faktorer påverkar investeringsbeslut i olika demografiska grupper och kulturella kontexter. Vår studie fokuserar på studenter i Sverige, men liknande forskning i länder med varierande ekonomiska strukturer och kulturella normer kan ge en djupare förståelse för globala beteendemönster. Detta kan inkludera komparativa studier mellan

studenter i höginkomstländer och låginkomstländer, där ekonomiska resurser och tillgång till finansiell utbildning skiljer sig markant. Dessutom kan longitudinella studier anses vara nödvändiga för att få en mer omfattande bild av hur studenters ekonomiska beteenden utvecklas. Sådana studier skulle följa individer över en längre tidsperiod, från studietiden till yrkeslivet, för att observera hur deras sparande och investeringsstrategier förändras i takt med karriärutveckling och förändrade ekonomiska förhållanden.

Teoretiskt sett bidrar denna studie till förståelsen av hur ekonomiska förutsättningar och psykologiska faktorer påverkar investeringsbeteenden bland studenter. Genom att integrera TPB med finansiell kunskap och ekonomiska förutsättningar, erbjuder studien en omfattande modell för att förklara investeringsbenägenhet hos studenter. På ett praktiskt plan kan resultaten av denna studie användas av universitet, finansiella institutioner och policy-makers för att utveckla program och initiativ som syftar till att förbättra studenters ekonomiska förutsättningar och finansiella kunskaper.

Källförteckning

Artiklar:

Anbar, A., & Eker, M. (2010). *An Empirical Investigation for Determining of the Relation Between Personal Financial Risk Tolerance and Demographic Characteristic*. Behavioral & Experimental Finance eJournal. [AN EMPIRICAL INVESTIGATION FOR DETERMINING OF THE RELATION BETWEEN PERSONAL FINANCIAL RISK TOLERANCE AND DEMOGRAPHIC CHARACTERISTIC](#)

Finnerman, E. & Holmvall, K. (2015). *En kort inblick i studenternas ekonomi - EUROSTUDENT V*. Universitets- och högskolerådet. ISBN 978-91-7561-025-2. [En kort inblick i studenternas ekonomi - EUROSTUDENT V](#)

Hagen, J., Malisa, A., & Post, T. (2023). *Trading behavior of Swedish retirement investors during the COVID-19 pandemic*. Review of Behavioral Finance, 15(5), 694–708. [Trading behavior of Swedish retirement investors during the COVID-19 pandemic | Emerald Insight](#)

Hidayati, N.Y., & Destiana, R. (2023). *The Influence of Attitude, Subjective Norms, Perceived Behavioral Control, and Financial Literacy on Investment Intention*. Study of Management, Economic and Business. [The Influence of Attitude, Subjective Norms, Perceived Behavioral Control, and Financial Literacy on Investment Intention | Return : Study of Management, Economic and Bussines](#)

Magendans, J., Gutteling, J.M. & Zebel, S. (2017). *Psychological determinants of financial buffer saving: the influence of financial risk tolerance and regulatory focus*. Journal of Risk Research, 20(8), 1076-1093. [Full article: Psychological determinants of financial buffer saving: the influence of financial risk tolerance and regulatory focus](#)

Mahardhika, A. S., & Zakiyah, T. (2020). *Millennials' Intention In Stock Investment: Extended Theory Of Planned Behavior*. Riset Akuntansi Dan Keuangan Indonesia, 5(1), 83–91. [Millennials' Intention in Stock Investment: Extended Theory of Planned Behavior | Mahardhika | Riset Akuntansi dan Keuangan Indonesia](#)

Presser, S., Couper, M. P., Lessler, J. T., Martin, E., Martin, J., Rothgeb, J. M., & Singer, E. (2004). *Methods for Testing and Evaluating Survey Questionnaires*. *Public Opinion Quarterly*, 68(1), 109–130. [Methods for Testing and Evaluating Survey Questionnaires - Wiley Online Library](#)

Raut, R. K., Das, N., & Kumar, R. (2018). *Extending the theory of planned behaviour: Impact of past behavioural biases on the investment decision of Indian investors*. *Asian Journal of Business and Accounting*, 11(1). [Extending the Theory of Planned Behaviour: Impact of Past Behavioural Biases on the Investment Decision of Indian Investors | Asian Journal of Business and Accounting](#)

Thaler, Richard H. (2016). *Behavioral Economics: Past, Present, and Future*. *American Economic Review*, 106 (7): 1577-1600. [Behavioral Economics: Past, Present, and Future](#)

Böcker:

Agresti, A. & Finlay, B. (2018). *Statistical Methods for the Social Sciences*. 5th ed. Harlow: Pearson Education.

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Bryman, A & Bell, E. (2017). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. Malmö: Liber.

Dillman, D. A., Smyth, J. D., & Christian, L. M. (2014). *Internet, Phone, Mail, and Mixed-Mode Surveys: The Tailored Design Method*. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, Inc. Wiley.

Groves, R. M., Fowler Jr, F. J., Couper, M. P., Lepkowski, J. M., Singer, E., & Tourangeau, R. (2009). *Survey Methodology*. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, Inc. Wiley.

Jacobsson, K & Skansholm, A. (2019). *Handbok i uppsatsskrivande - för utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur AB.

Ruist, J. (2021). *Statistik och regression i praktiken*. Lund: Studentlitteratur AB.

Hemsidor:

Avanza. (2023). *Så mycket månadssparar personer i samma ålder som dig år 2023*. Publicerad 23 mars 2023. Tillgänglig på: [Så mycket månadssparar personer i samma ålder som dig år 2023](#) [Hämtad den 2024-04-24].

Ekonomifakta. (2018). *Miljoner att tjäna på kortare studietid*. Publicerad 9 juli 2018. Tillgänglig på: [Miljoner att tjäna på kortare studietid](#) [Hämtad den 2024-04-24].

Ekonomifakta. (2023). *Examensålder*. Senast uppdaterad 9 oktober 2023. Tillgänglig på: [Examensålder](#) [Hämtad den 2024-04-24].

Investopedia. (2021a). *How the Pandemic Changed Investor Behavior and Impacted Global Markets*. Hämtad från: [How the Pandemic Changed Investor Behavior and Impacted Global Markets](#) [Hämtad den 25 mars 2024].

Investopedia. (2021b). *Investing Lessons Learned from the Pandemic*. Hämtad från: [Investing Lessons Learned from the Pandemic](#) [Hämtad den 25 mars 2024].

Nordnet. (2024). *Så sparar andra, ålder för ålder*. Publicerad 5 februari 2024. Tillgänglig på: [Så sparar andra, ålder för ålder | Nordnet](#) [Hämtad den 2024-04-24].

Nordea. (2024a). *Spara och investera*. Tillgänglig på: [Sparande och investeringar | Nordea.se](#) [Hämtad den 27 mars 2024].

Nordea. (2024b). *Så mycket sparar andra i din ålder*. Senast uppdaterad april 2024. Tillgänglig på: [Så mycket månadssparar svenskar i din ålder | Nordea](#) [Hämtad den 2024-04-24].

Swedbank. (u.å.). *Studentekonomi*. Tillgänglig på: [Studentbudget - ekonomi och exempel på budget för studenter | Swedbank](#) [Hämtad den 2024-04-24].

Swedbank. (2024). *Spara och placera: Spara och risk*. Tillgänglig på: [Vilken risk passar dig och ditt sparande? | Risknivåer | Swedbank](#) [Hämtad den 27 mars 2024].

Sveriges förenade studentkårer (SFS). (2017). *Studenter går back 326 kr varje månad visar SFS studentbudget 2017*. Tillgänglig på: [Pressmeddelande: Studenter går back -326 kr varje månad visar "SFS studentbudget 2017"](#) [Hämtad den 2024-04-24].

Universitets- och högskolerådet. (2023). *Eurostudent V: En kort inblick i studenternas ekonomi*. Senast uppdaterad 5 juli 2023. Tillgänglig på: <https://www.uhr.se/breddad-rekrytering-och-deltagande/Eurostudent/eurostudent-v-en-kort-inblick-i-studenternas-ekonomi> [Hämtad den 2024-04-24].

Bilagor

Enkätfrågor

Hur påverkar studenters förutsättningar för sparande deras investeringsbenägenhet?

B *I* U ↺ ↻

Hej!

Vi är ett par studenter på Göteborgs Universitet i slutskedet av vår kandidatexamen i företagsekonomi. Vår kandidatuppsats utforskar sambandet mellan ekonomiska förutsättningar och benägenheten att investera bland studenter. Vi värdesätter dina insikter och erfarenheter kring sparande och investeringar, och skulle uppskatta om du kunde delta i vår enkät.

Deltagandet är frivilligt och all information du delar kommer att behandlas konfidentiellt, endast användas för detta forskningsprojekt. Enkäten tar ca 3-4 minuter att genomföra och inkluderar frågor om dina inkomstkällor, sparvanor samt investeringsbeteenden.

Vid frågor eller funderingar, kontakta oss gärna:

- Oscar Mucelli Ström: oscarmucelli@gmail.com
- Marcus Carlheim-Müller: 99macaer@gmail.com

Tack för din medverkan!

Vänliga hälsningar, Oscar och Marcus Göteborgs Universitet

Grundläggande Information

Beskrivning (valfritt)

Studerar du på heltid? *

- Ja
- Nej

Ålder *

- Under 20 år
- 20 - 29 år
- Äldre än 29 år

Studieprogram: *

Kort svarstext

Förutsättningar för sparande

Beskrivning (valfritt)

Vilka är dina huvudsakliga källor till inkomst? [Markera alla som är lämpliga] *

- Föräldrar
- Deltidsjobb
- Studielån
- Stipendier
- Annat ...

Ange din uppskattade totala månadsinkomst efter skatt. Inkludera alla disponibla medel som du specificerade i den föregående frågan. *

Kort svarstext

Hur mycket sparar du i genomsnitt varje månad efter att alla fasta kostnader och andra nödvändiga utgifter har betalats? [Ange belopp] *

Kort svarstext

Investeringsbeteende

Beskrivning (valfritt)

Hur mycket investerar du i genomsnitt på finansmarknaden varje månad? *

- Jag investerar inte för närvarande
- Mindre än 500 kr
- 500 kr till 999 kr
- 1000 kr till 14,99 kr
- 1500 kr till 2000 kr
- Mer än 2000 kr

Rangordna utefter följande investeringsalternativ vilket du mest benägen *
till minst benägen att investera i under det kommande året?

1 = mest benägen 4 = minst benägen

	1	2	3	4
Aktier	☐	☐	☐	☐
Obligationer	☐	☐	☐	☐
Fonder	☐	☐	☐	☐
Kryptovalutor	☐	☐	☐	☐

På en skala från 1 till 5, hur hög är din benägenhet till att göra riskfyllda *
investeringar?

	1	2	3	4	5	
1 = Mycket låg	☐	☐	☐	☐	☐	5 = Mycket hög

Finansiell Kunskap

Beskrivning (valfritt)

Hur skulle du betygsätta din kunskap om grundläggande finansiella *
begrepp och investeringsstrategier?

	1	2	3	4	5	
1 = Ingen kunskap	☐	☐	☐	☐	☐	5 = Mycket hög kunskap

Vilket/vilka av följande påståenden anser du vara korrekta? *

- "Aktiemarknadens förväntade avkastning är vanligtvis högre än för ett sparkonto"
- "Diversifiering kan hjälpa till att minska risk i en investeringsportfölj"
- "Att endast investera i en tillgång minskar investeringsrisk"
- "Hög volatilitet på aktiemarknaden minskar risknivån i en investeringsportfölj"
- "Arbitrage möjligheter uppstår när en tillgång har samma pris på alla marknader, v...

Psykologiska Aspekter

På en skala från 1 till 5, hur starkt håller du med om följande påståenden?

"Jag tror att mina investeringar kommer att vara lönsamma" *

1 2 3 4 5

1 = Håller inte med alls 5 = Håller definitivt med

"Mina nära och kära tycker att jag ska investera på marknaden" *

1 2 3 4 5

1 = Håller inte med alls 5 = Håller definitivt med

"Jag känner mig kapabel att göra kloka investeringsbeslut" *

1 2 3 4 5

1 = Håller inte med alls 5 = Håller definitivt med

Tidigare Erfarenheter

Beskrivning (valfritt)

Hur stora ekonomiska förluster har du upplevt från dina marknadsinvesteringar under en ettårsperiod? *

- Inga förluster (0% av totalt investerat kapital)
- Lätta förluster (1 - 25% av totalt investerat kapital)
- Måttliga förluster (26 - 50% av totalt investerat kapital)
- Stora förluster (51 - 75% av totalt investerat kapital)
- Mycket stora förluster (över 75% av totalt investerat kapital)

I vilken utsträckning har dina negativa erfarenheter av marknadsinvesteringar påverkat din syn på att investera i framtiden? *

- Har inte upplevt några förluster
- Har blivit mycket mer försiktigt
- Har blivit något mer försiktig
- Ingen förändring i min syn
- Har blivit något mindre försiktig
- Har blivit mycket mindre försiktig

På en skala från 1 till 5, hur benägen är du att göra nya investeringar på marknaden det kommande året? *

- 1 2 3 4 5
- 1 = Inte alls benägen 5 = Mycket benägen

Övriga Kommentarer

Beskrivning (valfritt)

Har du några ytterligare tankar eller kommentarer om dina förutsättningar för sparande och hur det påverkar din benägenhet till att investera på marknaden?

Lång svarstext